

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

TISKOVÁ ZPRÁVA

Jasany ohrožuje zákeřná houba, je třeba ji odhalit v raném stadiu

Strnady – 20. listopadu 2018 – Jasan patří v České republice mezi nejvýznamnější listnaté dřeviny. V současné době se podílí na skladbě lesa 1,4 %. Plocha všech lesních porostů s jasanem činí 218 tisíc hektarů. Celková plocha lesních porostů jasanu zahrnuje celkem 40 822 hektarů (ÚHÚL). Tato čísla se ale časem můžou snížit. Na vině může být nekróza jasanu, způsobená vřeckovýtrusou houbou voskovičkou jasanovou.

Podle Lesní ochranné služby Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i. znamená chřadnutí jasanů významný problém. Zatímco v roce 2016 evidoval Český statistický úřad 123 577 m³ vytěženého jasanu, loni to bylo 151 804 m³.

„V roce 2017 bylo chřadnutí jasanů celostátně evidováno na plochách o rozloze cca 2,8 tisíce hektarů, což je přibližně stejná rozloha jako v roce 2016. Největší plochy postižené chřadnutím jasanů v roce 2017 byly evidovány v krajích Jihomoravský (cca 1,71 tis. ha) a Olomoucký (cca 0,76 tis. ha). Zdaleka nejvyšší podíl chřadnutí jasanů připadal na nekrózu jasanu, kterou způsobuje voskovička jasanová (*Hymenoscyphus fraxineus*). Z houbových patogenů se na chřadnutí jasanů podílejí také zástupci rodů *Armillaria*, *Verticillium*, *Phoma*, *Phomopsis*, *Cytospora*, *Diplodia*,“ uvádí za Lesní ochrannou službu odborník na houbové patogeny dřevin František Lorenc. V České republice se největší problémy spojené s výskytem voskovičky jasanové objevují ve výsadbách s vyšším zastoupením a významem jasanu. Jde o vlhčí stanoviště v jasanovo-olšových luzích, v tvrdých luzích a v břehových porostech.

Projevy nekrózy jasanů, jejímž původcem je houba voskovička jasanová (*Hymenoscyphus fraxineus*), plodnice na spodním obrázku, archiv VÚLHM

V České republice se patogen vyskytoval pravděpodobně již od konce 90. let, kdy byly pozorovány první chřadnoucí porosty jasanů. V současné době jej Lesní ochranná služba zaznamenává víceméně hojně na celém území státu. Oba naše původní druhy jasanů – **jasan ztepilý** i **jasan úzkolistý** – jsou vůči tomuto patogenu, který byl do Evropy zavlečen z Asie, vysoce citlivé.

Patogen přezimuje v živých pletivech hostitele (výchony, větve) ve formě mycelia a v opadaném materiálu (listy, výjimečně výchony). Vzhledem k charakteristickým projevům choroby, mezi které patří difuzní, rychle se zvětšující nekrózy listů a řapíků (letní období) a zejména hnědavé až černavé nekrózy výhonů a větví (přítomné po celý rok), je možnost záměny prakticky vyloučena.

Pro nekrózu jasanů je typický velmi rychlý nástup choroby. Patogen se v pletivech listů intenzivně rozrůstá, nekrózy se rychle zvětšují a už po několika týdnech infekce dochází k

Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, v. v. i.

předčasnému opadu napadených listů. Předčasný opad listů kulminuje koncem srpna nebo v září a může dojít až k úplnému odlistění. Na opadaném materiálu patogen přezimuje a další vegetační sezónu se cyklus opakuje. Na napadených výhonech a větvích pak patogen v podzimních a zimních měsících způsobuje rozsáhlé hnědavé až černavé nekrózy, které se rychle prodlužují, části výhonů a větví nad poškozením mohou usychat. Sazenice a mladé výsadby jasanů jsou nekrózou poškozovány rychleji a ve větším rozsahu než výsadby plně vzrostlé. Patogen byl pomocí molekulární analýzy identifikován také v semenech jasanu. Podle odborníků z Lesní ochranné služby je pohled na další vývoj situace velmi skeptický.

„Čelit dalšímu šíření patogenu je velmi obtížné. Mezi možná opatření patří v první řadě probírky napadených výsadb a odstraňování více napadených neperspektivních stromů. Jako velmi důležité se jeví ponechávání fenotypově odolnějších jedinců jako základu potenciálně odolnějšího genofondu. Vhodné je zásadně snížit podíl jasanů v porostech na lokalitách s vlhčím mikroklimatem – v jasanovo-olšových luzích, lužních lesích a v břehových porostech. Podíl jasanu by zde mohl prozatím dosahovat zhruba do 10 %,“ radí odborníci z Lesní ochranné služby. Na vhodných stanovištích (osluněná a provívaná exponovaná stanoviště na svazích s nižší vzdušnou vlhkostí, rozvolněné výsadby v krajině atp.) by mohl být podíl jasanů vyšší. Dlouhodobě bude nutné jasan na všech stanovištích do značné míry nahradit jinými stanovištně odpovídajícími druhy dřevin. Dalším opatřením je používání zdravého materiálu v nových výsadbách jasanu. V lesních školkách, výsadbách, kulturách a mlazinách a v jejich okolí musí být sledován zdravotní stav jasanů, aby bylo možno případný rozvoj choroby co nejdříve zachytit. Napadený materiál musí být zlikvidován (hrabáním a pálením nebo kompostováním opadanky). Pěstební plochy by měly být umístěny mimo oblasti s trvale velkými zdroji infekce v blízkém i vzdálenějším okolí. U okrasných výsadb a jinak cenných jedinců lze doporučit preventivní i kurativní použití fungicidů, které by mělo být provedeno na začátku léta.

V České republice se jasanu nejvíce daří v přírodní lesní oblasti Jihomoravské úvaly, v Českém středohoří, Polabí, Hornomoravském úvalu, Podbeskydské pahorkatině a Doupovských horách.

Jasan má své nezastupitelné uplatnění například v břehových porostech, a to díky svým stabilizačním schopnostem a toleranci vysoké hladiny podzemní vody. Ve volné krajině pak jasan najdeme ve větrolamech, stromořadích, či remízích.

Více o nekróze jasanu a jak jí čelit, najdete v letáku Lesní ochranné služby:

http://www.silvarium.cz/images/letaky-los/2013/2013_nekroza_jasanu.pdf

Kontakt:

Ing. František Lorenc, Ph.D.,

e-mail: lorenc@vulhm.cz,

Lesní ochranná služba, VÚLHM

Jasan v poli na podzim; autorské právo:
https://cz.123rf.com/profile_emjaysmit